

O problematici sadržajnih analiza

Boris Stamenić

Projekt RACOSS – IP-09-2014-9351

6. sastanak projektnog tima

Zagreb, 13. prosinca 2016.

Uvodne napomene

- **Analiza sadržaja je metoda proučavanja sadržaja ljudske komunikacije (ne samo javnih poruka ili sadržaja razgovora, već i knjiga, zakona, slika, pjesama, itd.)**
- **Analiza sadržaja ne podrazumijeva neki određeni, unaprijed definirani postupak, već individualno izabrani način odnosno tehniku za izradu zaključaka na temelju sustavno identificiranih obilježja sadržaja poruka.**
- **Tehnike analize sadržaja dijele se na kvantitativne, kvalitativne i kombinirane tehnike.**
- **U procesu analize sadržaje treba obratiti pozornost na 6 pitanja:**
  - 1) Koji podaci su analizirani?
  - 2) Kako su podaci definirani?
  - 3) Koji je uzorak populacije iz koje su podaci prikupljeni?
  - 4) U kojem kontekstu su podaci analizirani?
  - 5) Koje su granice analize odnosno granice zaključivanja?
  - 6) Koji je cilj zaključka?

Kako analizirati empirijsku građu iz politološke perspektive?

- ▶ Korpus podataka: 877 članaka iz politoloških časopisa
- ▶ Izazov: izabrati model ili samostalno razviti tehniku kvalitativne analize sadržaja na temelju bibliografskih podataka
  - ▶ Naslov
  - ▶ Sažetak
  - ▶ Ključne riječi

1. Korak: SUBKATEGORIZACIJA KORPUSA

- Samostalno konstruirati kategorije koje će omogućiti analizu empirijske građe.
- cilj 1. koraka: uvidjeti postoje li razlike među politološkim časopisima unutar korpusa.
- metoda subkategorizacije: podjela u četiri subkategorije temeljem dvodimenzionalnog modela s četiri polja (ilustracija na sljedećoj stranici).
- **A) Prema geografskom ključu**, časopise je moguće podijeliti u dvije skupine i to na one koji izlaze u jednoj od 15 zemalja uključenih u istraživanje (IE15), odnosno u nekoj od zemalja izvan tog kruga.
- **B) Prema jezičnom ključu**, obje grupe moguće je podijeliti na časopise koji izlaze na engleskom jeziku i časopise koji izlaze na nekom drugom jeziku.

SUBKATEGORIZACIJA ČASOPISA

A1
IE 15
ENGLESKI
JEZIK

A2
IE 15
NACIONALNI
JEZIK
(češki, litvanski, itd.)

B1
IZVAN IE15
ENGLESKI JEZIK

B2
IZVAN IE15
TREĆI JEZIK
(njemački,
francuski, itd.)

Grupa A: (Skup D)

8 časopisa iz četiri zemlje Istočne Europe (238 članaka)

- **A1 – časopisi iz Istočne Europe na engleskom jeziku**
  - 6 časopisa s 82 članka

- **A2 – časopisi iz Istočne Europe na jeziku izdavača**
  - 2 časopisa sa sveukupno 156 članaka

GRUPA B:

Časopisi iz zemalja izvan grupe IE15 (639 članaka)

- ▶ **B1 – časopisi van IE na engleskom jeziku (501 članak)**
  - ▶ *B1a – EU-15 časopisi*
  - ▶ *B1b – časopisi iz zemalja izvan EU-15 i IE-15*
  - ▶ **Moguća je također i neka druga potpodjela (npr. na britanske i američke časopise) ukoliko analiza pilot-uzorka upućuje na njenu svrsishodnost.**

- ▶ **B2 - časopisi iz ostatka svijeta na drugim jezicima (138 članaka)**
  - ▶ **B2a – časopisi na njemačkom jeziku (126)**
  - ▶ **B2b – časopisi na francuskom jeziku (12)**

Generalni uvidi i pitanja proizašli iz subkategorizacije časopisa

- ▶ u časopisima iz “Istočne Europe” (IE15) u svakom od časopisa dominiraju domaći autori, no postotak stranih autora značajno varira.
- ▶ 2 časopisa iz Litve imaju ne samo veliku većinu domaćih autora, već i vrlo visok postotak članaka na litvanskom jeziku.
- ▶ Vidljiva je korelacija između jezičnog određenja časopisa i udjela domaćih autora.
- ▶ Gravitacijski muster se blago naslućuje, ali nije jednoznačan. (znanstvenici iz susjednih zemalja kao najčešći strani autori, ali ne u svim časopisima!)

Specifični uvidi i pitanja proizašli iz subkategorizacije časopisa – GRUPA A

- Specifična pitanja vezana uz grupu A koja treba razjasniti:
  - Zašto su litvanski autori toliko prisutni?
    - -> interesantno pitanje u kontekstu komparativnog proučavanja različitih aspekata sociologije znanosti, primjerice kontinuiteta socijalističkih znanstvenih elita u Istočnoj Europi nakon 1989.
- Pitanja primjenjiva na druge znanstvene discipline:
  - Postoji li gravitacijski muster?
    - Postoji li geografski gravitacijski muster?
    - Postoji li jezični ili kulturološki gravitacijski muster (ex ČSSR, ex Jugoslavija)?
    - Postoji li reciprocitet u gravitacijskom musteru? (naslućuje se HU-RO)

Specifični uvidi i pitanja proizašli iz subkategorizacije časopisa – GRUPA B

- ▶ OSTEUROPA (125 članaka, svi na njemačkom)

Geografski muster (prema adresama autora članaka):

- ▶ PL: 58
  - ▶ CZ: 25
  - ▶ HU: 22
  - ▶ SK: 07
  - ▶ DE: 04
  - ▶ LT: 03
  - ▶ RO: 02
  - ▶ po jedan iz BIH, UK, BG, LV
-
- ▶ dominacija autora iz "susjednih" / kulturno bliskih zemalja
    - ▶ Može se na primjer mjeriti korelacija između raširenosti njemačkog jezika u društvu ili znanstvenoj zajednici pojedine zemlje i zastupljenosti autora u časopisu Osteuropa.

2. Korak: SUBKATEGORIZACIJA ČLANAKA

- ▶ Podjelom časopisa u četiri skupine na temelju mjesta i jezika izlaženja stvoren je okvir za drugi korak → Subkategorizaciju članaka
- ▶ Analizom sadržaja 10 % članaka iz svake od navedene četiri kategorije na osnovu naslova, ključnih riječi i sažetka može se uočiti razlike među skupinama članaka, a time i samim časopisima.
- ▶ Izbor uzorka metodom slučajnog odabira – prvih deset posto prezimena u svakoj od četiri grupe po abecednom redu uz uzimanje samo jednog članka autora koji su zastupljeni s više radova (uzimao se prvi rad u nizu).

Uvidi i pitanja proizašli iz subkategorizacije članaka

- ▶ Časopisi na nacionalnom jeziku (A2) mnogo češće imaju nacionalni fokus.
- ▶ U litvanskim časopisima dominira policy analiza i problemsko razmišljanje – nalgašena praktično-uporabna vrijednost članaka -> interesantno u kontekstu poimanja politologije kao znanstvene discipline, no ne treba isključiti mogućnost da razlika proizlazi iz specifične orijentacije časopisa.
- ▶ Na osnovi naslova i sažetka uočljiv je različit odnos prema državi i naciji u Litvi i primjerice Rumunjskoj. (Litvanski nacional-patriotizam vs. rumunjska kritika društva). -> interesantno u kontekstu istraživanja političke kulture i socijalnog kapitala, no također treba obratiti pažnju na profil časopisa.
- ▶ Zanimljivo je također pitanje geografske kontekstualizacije zemalja u komparativnim analizama (Npr. Litva kao dio srednjeeuropskog ili post-sovjetskog prostora?)
- ▶ Nacionalna država/društvo kao najčešći nivo analize, manje komparativnih studija.

Perspektive kvalitativne analize

➤ Metodološki izazovi:

- Naslov i sažetak kao predmet analize sadržaja? (Mogućnosti, ograničenja, opasnosti)
- Najvažnije pitanje je što se može, a što se ne može zaključiti na temelju uzorka (korpusa)?

➤ Moguće druge teme kvalitativne analize s politološkog aspekta:

- Pitanje vrijednosnog određenja prema određenim temama (npr. prema Rusiji), odnosno njihovog kontekstualiziranja u različitim podgrupama časopisa ili člancima.
- Vremenska dinamika → je li moguće uočiti određene trendove:
  - a) Odnos prema određenoj temi (vrijednosno određenje Rusije u vremenskoj perspektivi)
  - b) promjena tema, perspektive i teoretskih pristupa članaka
  - c) trendovi internacionalizacije
  - d) ...

Nastaviti će se ...

**Hvala Vam na pažnji, pitanjima i
primjedbama!!**

Kontakt: boris.stamenic@gmail.com